

Pastoriestraat, Kortrijk

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem

Titel

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Kortrijk Pastoriestraat

Auteur

Stefanie Sadones en Niels Janssens

Opdrachtgever

Leie Invest nv

Projectnummer

2015-016

Plaats en datum

Gent, februari 2015

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 128

ISSN 2033-6898

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Bureauonderzoek	3
2.1	Landschappelijke en bodemkundige situering	3
2.1.1	Landschappelijke situering	3
2.1.2	Bodemkundige situering	4
2.2	Historiek en cartografische bronnen	8
2.2.1	Historiek	8
2.2.2	Cartografische bronnen	10
2.3	Archeologische data	14
2.3.1	Centrale Archeologische Inventaris	14
2.4	Archeologische verwachting	16
3	Methode	17
3.1	Veldwerk	17
4	Resultaten	18
4.1	Bodemopbouw	18
4.1.1	Werkput 1	19
4.1.2	Werkput 2	20
4.1.3	Werkput 3	20
4.2	Spoorbeschrijving en interpretatie	21
4.2.1	Algemeen	21
4.2.2	Beschrijving en interpretatie van de sporen en structuren	21
4.3	Werkput 1	22
4.4	Werkput 2	23
4.5	Werkput 3	27
5	Besluit	29
5.1	Algemeen	29
5.2	Beantwoording onderzoeksvragen	29
5.3	Advies	32
6	Bibliografie	33

7	Lijst met figuren.....	34
8	Bijlagen	35
8.1	Lijsten	35
8.1.1	Sporenlijst.....	35
8.1.2	Fotolijst.....	35
8.1.3	Vondstenlijst.....	35
8.1.4	Profielenlijst.....	35
8.2	Overzichtkaart	35

Foto voorpagina: Het plangebied grenzend aan de huidige Heulebeek

Projectleiding:	Niels Janssens
Terreinwerk:	Niels Janssens, Ilse Gierts, Stefanie Sadones
Verwerking:	Niels Janssens met bijdrages van Stefanie Sadones
Wetenschappelijke begeleiding:	n.v.t.
Trajectbegeleiding:	Jessica Vandevelde (Agentschap Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen)
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	4000 m ²
Grootte onderzochte oppervlakte:	214 m ²
Termijn:	Veldwerk: 1 dag Uitwerking: 3 dagen
Reden van de ingreep:	Binnen het plangebied worden 30 nieuwe woonegelegenheden gebouwd
Bijzondere voorwaarden:	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed
Archeologische verwachting:	Het plangebied bevindt zich centraal in de historische dorpskern en paalt onmiddellijk aan de kerk van Heule, die teruggaat tot minstens de 12de eeuw. In de ruime omgeving zijn verschillende middeleeuwse en Romeinse sites gekend.
Wetenschappelijke vraagstelling:	De vraagstelling van het onderzoek, geformuleerd in de bijzondere voorwaarden, is gericht op de registratie van de nederzettingssite. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden: <ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens? - Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem? - Hoe is het hoogteverschil tussen het kerkdomein en de Heulebeek te verklaren? Zijn er aanwijzingen voor een ingrijpende ophoging of afgraving? Zo ja, uit welke periode dateren deze ingrepen? - Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. - Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? - Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefsleuven? En hoe zijn die over de verschillende proefsleuven heen gelinkt? - Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten? - Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)? - Zijn de resultaten te koppelen aan de gekende historische informatie? - Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel? - Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? - Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed? - Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? - Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Resultaten:

Bij de archeologische prospectie met ingreep in de bodem op de terreinen aan de Pastoriestraat in Heule werden slechts 24 sporen opgetekend. Het merendeel bestond uit recente kuilen en verstoringen, maar daarnaast konden toch enkele archeologische sporen herkend worden. Zo werd mogelijk een deel van de oever van de oude Heulebeek aangesneden, waarbij in de opvulling twee restanten van ingeheide palen zichtbaar waren.

1 Inleiding

Naar aanleiding van de bouw van 30 nieuwe wooneenheden op de terreinen aan de Pastoriestraat in Kortrijk (Figuur 1) heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Leie Invest nv een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd. Door de geplande graafwerken zal het bodemarchief zwaar verstoord worden waardoor eventueel aanwezige archeologische resten aangetast kunnen worden.

Onderdeel van de prospectie is dat er, indien behoudenswaardige archeologische resten worden aangetroffen, mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen. Indien dit niet kan, worden aanbevelingen voor vervolgonderzoek geformuleerd.

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op orthofoto¹

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van de Vlaamse Regering 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de verkaveling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

¹ Provincie West-Vlaanderen 2015.

Het onderzoek werd uitgevoerd op 20 januari 2015. Projectverantwoordelijke was Niels Janssens. Ilse Gierts en Stefanie Sadones werkten mee aan het onderzoek. Contactpersoon bij de bevoegde overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, was Jessica Vandevelde. Contactpersoon bij de opdrachtgever (*Leie Invest nv*) was Paul Potteau.

Na dit inleidende hoofdstuk volgt een beknopt bureauonderzoek met de gekende bodemkundige en archeologische gegevens betreffende het onderzoeksgebied en haar omgeving, aangevuld met een samenvatting van het vooronderzoek. Vervolgens wordt de toegepaste methode toegelicht. Daarna worden de resultaten van de archeologische prospectie gepresenteerd. Hieruit volgen een synthese en aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek.

2 Bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie en archeologie met betrekking tot de onderzoekslocatie en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.1 Landschappelijke en bodemkundige situering

2.1.1 Landschappelijke situering

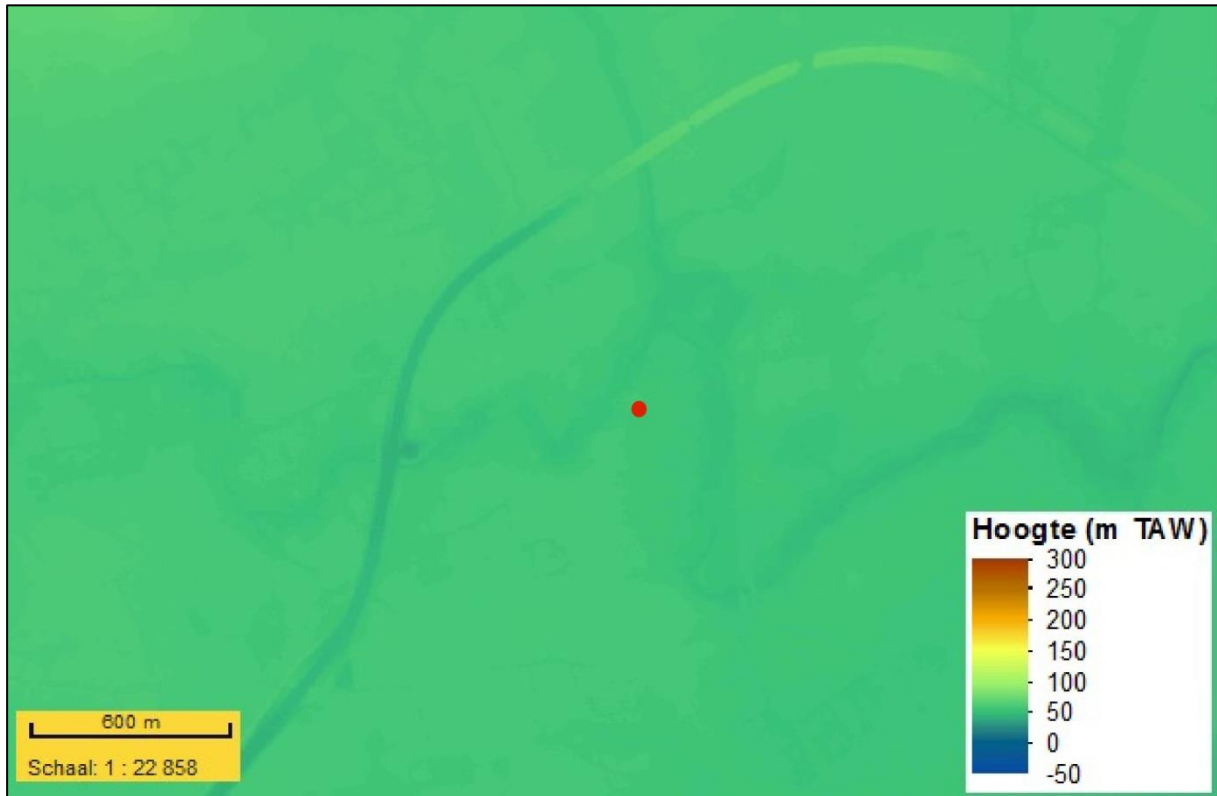
Het plangebied bevindt zich in het centrum van de gemeente Heule, ten noordwesten van de Sint-Eutropiuskerk (Figuur 2). Het noordwesten van het plangebied grenst aan de Heulebeek, die van het zuidwesten naar het noordoosten langs het plangebied loopt. In het zuiden grenst het plangebied aan de Pastoriestraat, met in het zuidwesten het kruispunt van deze straat met de Mellestraat, die ten westen van het plangebied verder loopt.

Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart (schaal 1:10 000)²

Op het digitaal hoogtemodel (Figuur 3) wordt duidelijk dat het plangebied zich op ongeveer 20 m TAW bevindt.

² DOV Vlaanderen 2015a.

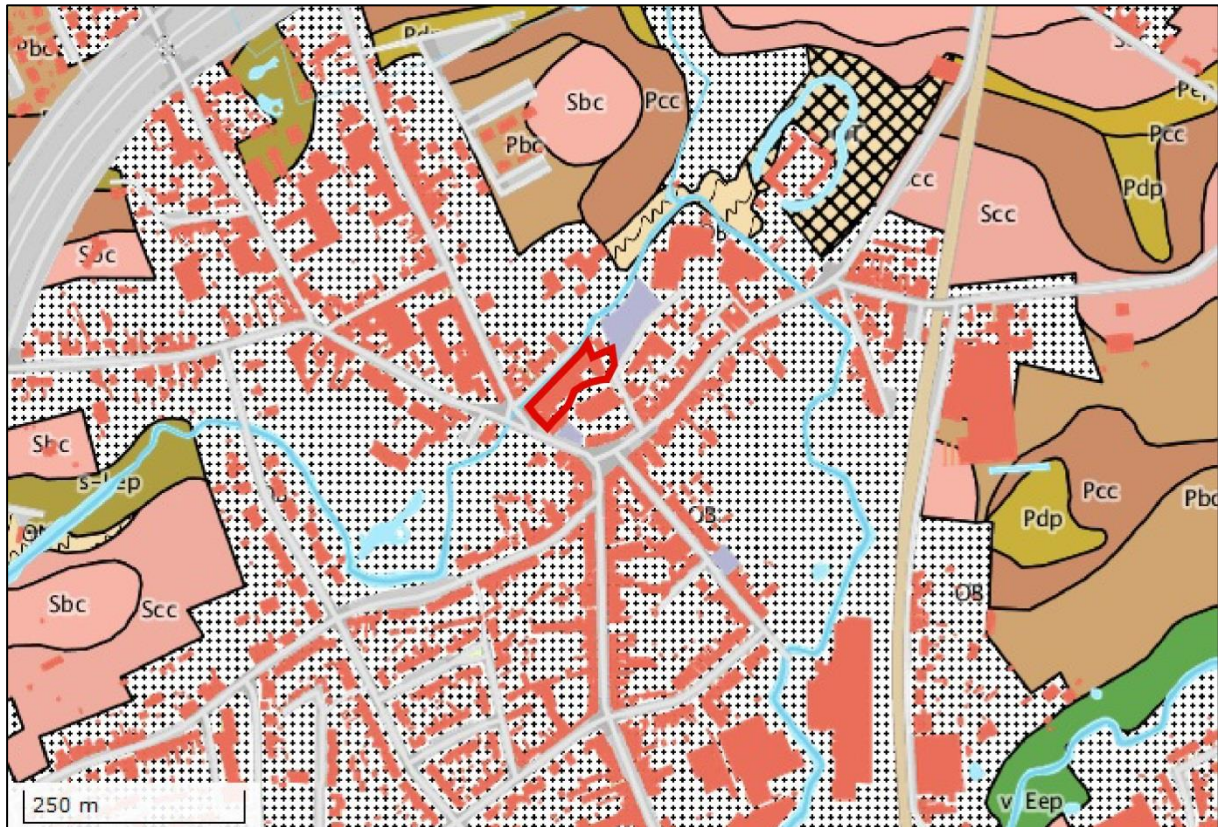
Figuur 3: Situering onderzoeksgebied (rood) op het digitaal hoogtemodel³

2.1.2 Bodemkundige situering

Op de *Databank Ondergrond Vlaanderen*⁴ (Figuur 4) is de bodem in het plangebied gekarteerd als *OB* (*Bebouwde zones binnen de Kunstmatige gronden*), waarbij het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd.

³ Geopunt Vlaanderen 2015a.

⁴ DOV Vlaanderen 2015b.

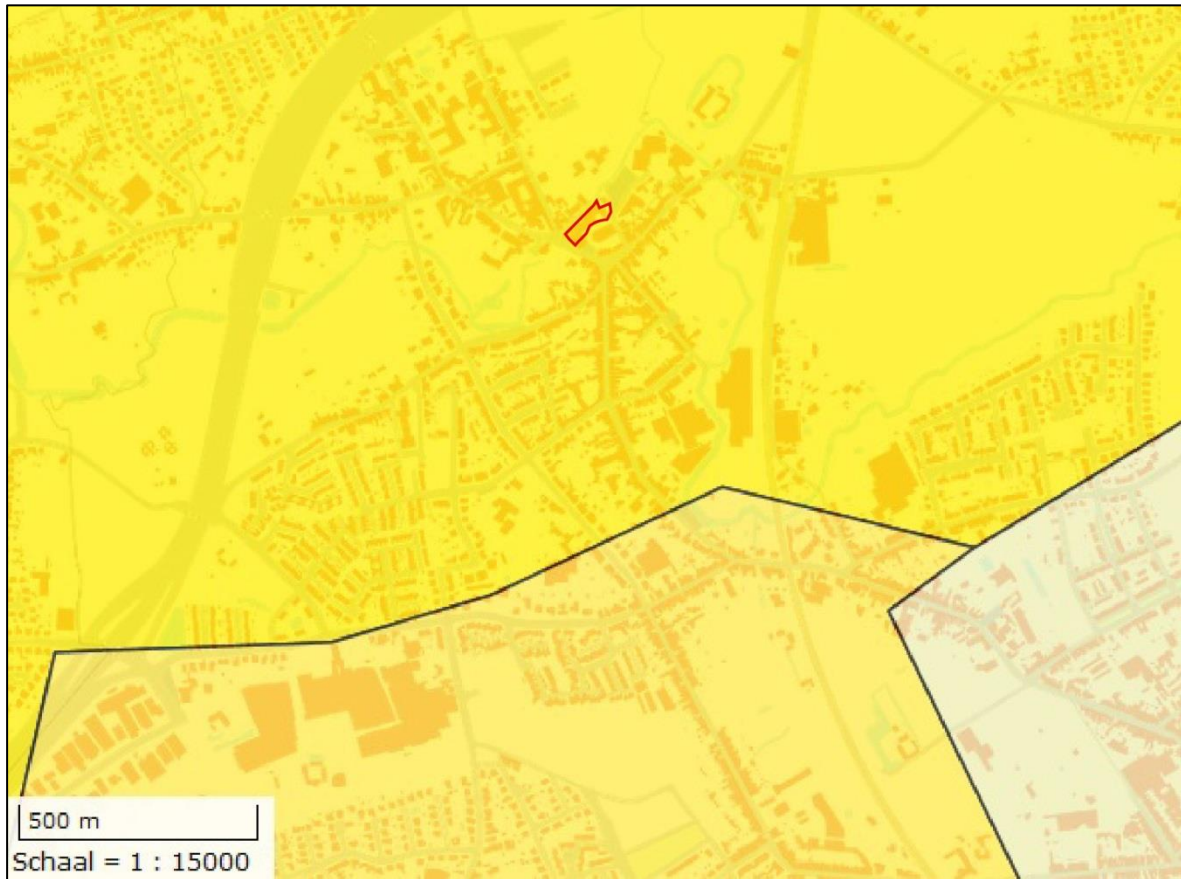
Figuur 4: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen⁵

Op de bodemassociatiekaart⁶ (Figuur 5) staat de bodem van het onderzoeksgebied omschreven als droge licht-zandleem- en zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont.⁷

⁵ DOV Vlaanderen, 2015b.

⁶ DOV Vlaanderen, 2015c.

⁷ DOV Vlaanderen, 2015c.

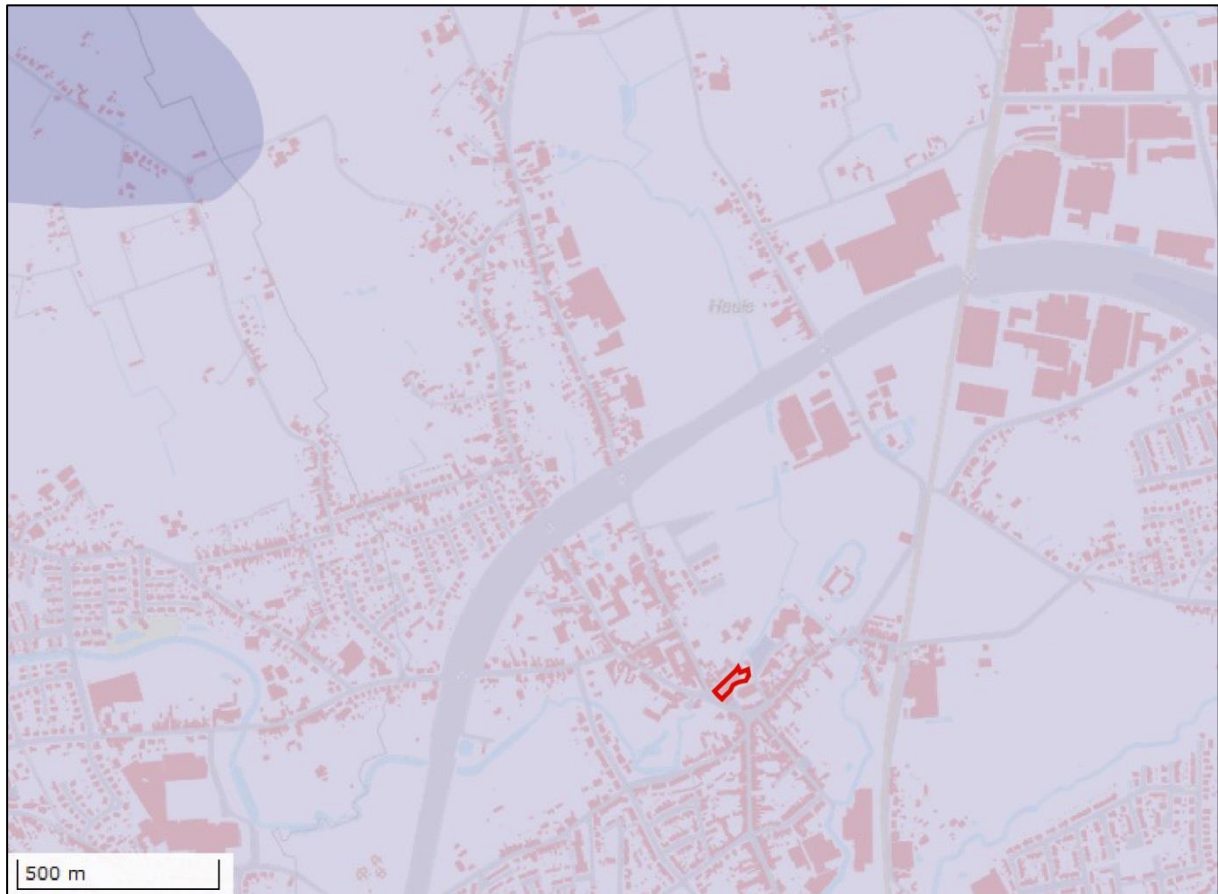
Figuur 5: Situering onderzoeksgebied op de bodemassociatiekaart⁸

Uit de *Databank Ondergrond Vlaanderen*⁹ blijkt dat binnen het plangebied het tertiair substraat wordt gevormd door het Lid van Moen (Figuur 6) dat bestaat uit grijze klei tot silt, kleihoudend, met kleilagen en inclusies van nummulites planulatus.¹⁰

⁸ DOV Vlaanderen, 2015c.

⁹ DOV Vlaanderen, 2015d.

¹⁰ DOV Vlaanderen, 2015d.

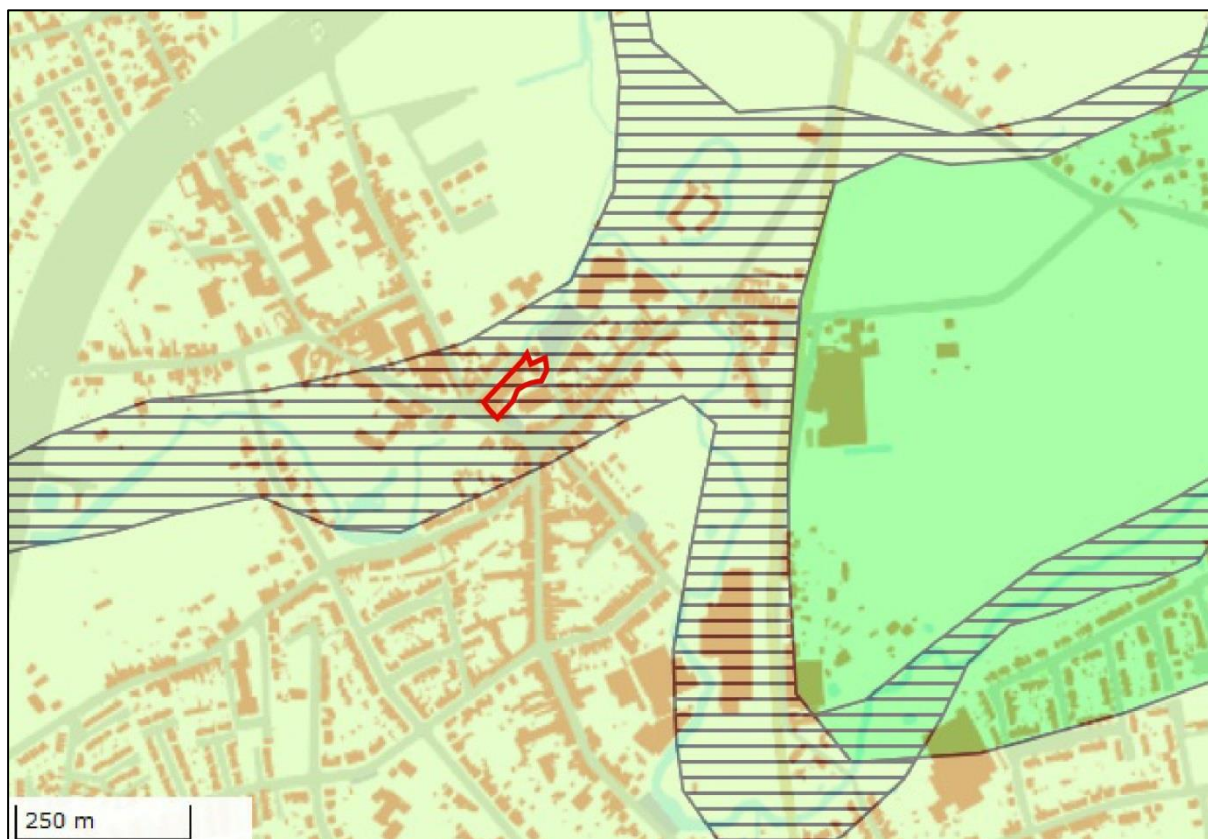

Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart¹¹

Volgens de quartairgeologische kaart (Figuur 7) komen in het plangebied fluviatiele afzettingen (inclusief organo-chemische en perimariene) afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor (**FH**). Daarnaast komen ook eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg Holoceen, voor, met zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen (**ELPw** en/of **HQ**). Tenslotte komen in het Quartair ook fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) voor (**FLPw**).¹²

¹¹ DOV Vlaanderen, 2015d.

¹² DOV Vlaanderen, 2015e.

Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart¹³

2.2 Historiek en cartografische bronnen

Binnen dit kader wordt eerst een klein historisch overzicht gegeven over het onderzoeksgebied, daarna worden de reeds gekende archeologische waarden uit de nabije omgeving besproken.

2.2.1 Historiek

Heule, een deelgemeente van Kortrijk, wordt in het noorden begrensd door Lendelede, in het oosten door Kuurne, in het zuiden door Kortrijk en Bissegem en in het westen door Gullegem en Sint-Eloois-Winkel. De naam is vermoedelijk een afgeleide van het Middelnederlandse woord “Höle”, wat rivier betekende en verwijst naar de Heulebeek, een sterk meanderende, onbevaarbare zijrivier van de Leie. De Heulebeek begrenst het onderzoeksgebied in het noordwesten.¹⁴

Hoewel de eerste vermelding van de gemeente dateert uit een akte van 1111, werden ook sporen van bewoning gevonden uit oudere periodes. Vermoedelijk kan de oudste bewoning gedateerd worden in het Neolithicum, waarbij de hoogste punten in het landschap verkozen werden. In de Romeinse tijd doorkruisten enkele wegen het grondgebied van de gemeente, zoals de Ieperseweg,

¹³ DOV Vlaanderen, 2015e.

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2015.

en vondsten van tegulafragmenten duiden op de aanwezigheid van Gallo-Romeinse nederzettingen naar het centrum toe.¹⁵

Er zijn tot nu toe nog geen duidelijke aanwijzingen voor bewoning na de Romeinse periode, wat de werkelijke oorsprong van Heule ietwat onzeker maakt. Vermoedelijk was tijdens de Frankische periode het gebied van de huidige dorpskern nog grotendeels bebost. Zoals reeds aangehaald is de eerste vermelding van Heule pas te situeren in de 12de eeuw, tijdens de periode van de grote ontginningen (10de-13de eeuw). Vermoedelijk moet de stichting van de dorpskern, die misschien gegroeid is uit een oudere hoeve/nederzetting, dan ook gezien worden in het licht van deze beweging. Er kan uiteindelijk enkel met zekerheid gezegd worden dat de heerlijkheid Heule in de 12de eeuw reeds gevestigd was en dus vermoedelijk vroeger reeds bestond.

Het is eveneens in de 12de eeuw, meer bepaald in 1143, dat de eerste vermelding van een parochie werd gemaakt. In dat zelfde jaar wordt dan ook gestart met de bouw van een nieuwe kerk, die initieel gewijd wordt aan st. Amandus en die wordt afgewerkt in 1144. In de eeuwen die daarop volgen ondergaat de kerk verschillende veranderingen. In 1295, na de stichting van de kapelanie van de heilige Eutropius door Willem van Gryssperre, werd de heilige Amandus als patroonheilige bijvoorbeeld meer en meer verdrongen door de voorheen meer onbekende st. Eutropius.

Als we gaan kijken naar later te dateren kaartmateriaal (zie verder), lijkt het duidelijk dat de woonkern van het dorp zich voornamelijk ten zuiden van de kerk ging ontwikkelen. Concrete historische gegevens hierover zijn echter schaars.

Zowel het dorp als de kerk hadden zwaar te lijden tijdens de Beeldenstorm (1566-1579). Ook later kende Heule verschillende periodes van verwoesting en conflicten. In de 17de eeuw was Heule eerst de uitvalsbasis voor troepen van de prins van Orléans voor herhaalde aanvallen op Kortrijk, waarna ook het conflict tussen Lodewijk XIV en Karel II van Spanje de streek teisterde. Na de Negenjarige Oorlog (1688-1695) vormde een pestepidemie de aanleiding voor een economische crisis die zal duren tot in de 18de eeuw. Ook in de 18de eeuw hadden verschillende conflicten een invloed op Heule. Zo was er de Spaanse Successieoorlog (1701-1713), gevolgd door de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748), waarbij zowel Franse als Oostenrijkse troepen Heule en omstreken bezetten. Na de Oostenrijkse Restauratie (1790-1792) verbleven achtereenvolgens een Oostenrijks bataljon en een verslagen Franse colonne te Heule, wat gepaard ging met plunderingen. Ook na de invasie van Franse troepen in 1794 werd de omgeving (en onder andere de kerk van Heule) zwaar geplunderd.¹⁶

Vanaf de 19de eeuw, met de opkomende mechanisatie van de textielindustrie, kent Heule terug een economische bloeiperiode. Hieraan komt echter een einde door de Eerste Wereldoorlog, wanneer het dorpscentrum zwaar onder vuur wordt genomen bij de bevrijding in 1918. Tijdens het Interbellum kan de industrialisatie van Heule zich kortstondig verderzetten, maar de Tweede Wereldoorlog betekent terug een periode van bezetting en verwoestingen. Zo werden onder andere de kerk en de pastorie zwaar getroffen (Figuur 8).¹⁷

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2015.

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2015.

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2015.

Figuur 8: Zicht op de oostzijde van de Sint-Eutropiuskerk na de bombardementen van 21 juli 1944, met bomkrater op de voorgrond¹⁸

De periode na de Tweede Wereldoorlog wordt gekenmerkt door de opkomst van andere bedrijfstakken naast de textielnijverheid, zoals de metaalbedrijven.¹⁹ Deze ontwikkeling was van belang voor het huidige plangebied aan de Pastoriestraat, aangezien op deze locatie vanuit een kleine handelszaak in ijzerwaren in 1900 een groot bedrijf in bouwmaterialen en gereedschappen groeide (Lecot-Raedschelders). De vestiging aan de Pastoriestraat bleef tot 2007 in gebruik als particuliere zaak tot de verhuis naar het industrieterrein Vier Linden, waar de magazijnen van het bedrijf zich reeds bevonden.²⁰

2.2.2 Cartografische bronnen

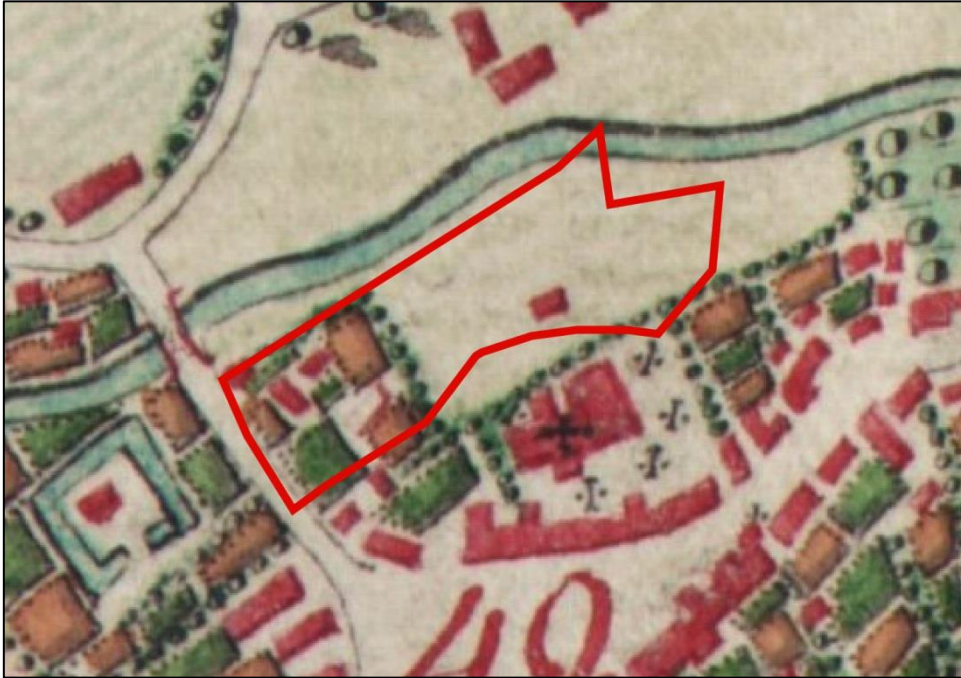
Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd, zijn enkele historische kaarten geraadpleegd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 17de eeuw voorhanden zijn.

Een eerste afbeelding waarop het plangebied zichtbaar is, is te vinden in Sanderus' *Flandria Illustrata* uit 1641. Hierop zijn de Sint-Eutropiuskerk, de Heulekasteelstraat/parochiestraat en de Heulebeek, op de kaart aangeduid als "*De Heule fluvius*", reeds duidelijk aanwezig. Alhoewel het hier vermoedelijk om een meer gestilleerde weergave gaat, is het toch duidelijk dat er ten noorden van de kerk geen bewoning aanwezig was. Het afbeelden van vee in de deze zone is een indicatie dat deze gronden werden gebruikt als weiland. De meeste bewoning lijkt zich nog steeds te situeren langs de Zeger van Heulestraat, ten zuiden van de kerk.

¹⁸ Lambert et al 2004, 59.

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2015.

²⁰ Lecot-Raedschelders 2015.

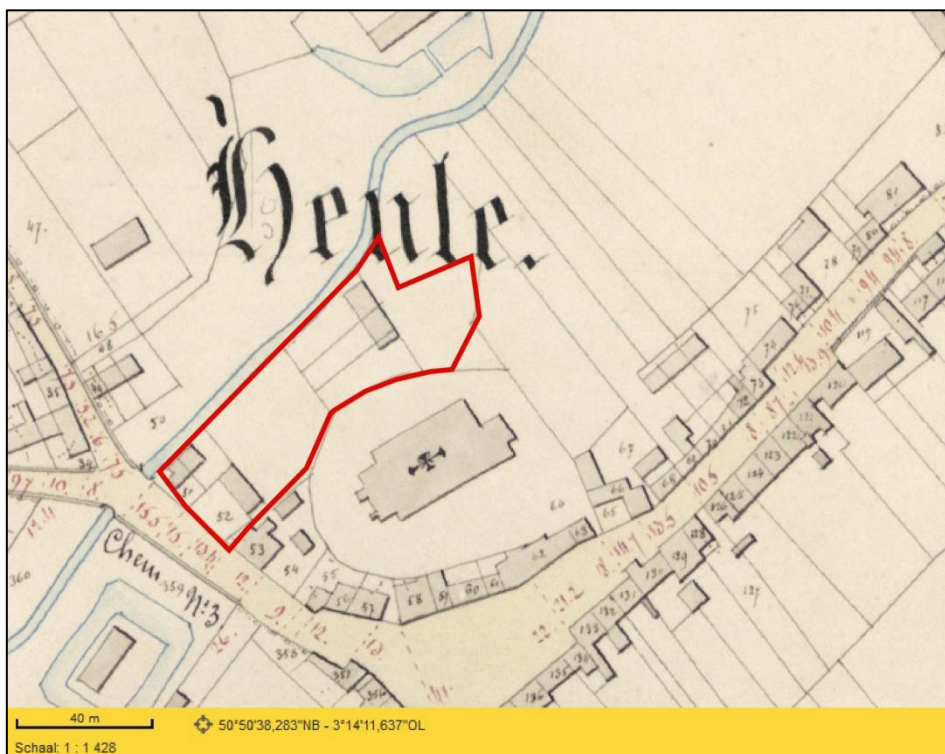

Figuur 11: Detail van de Ferrariskaart, met plangebied²³

Op de *Atlas der Buurtwegen* (1841) is eveneens bebouwing te zien, zowel in het westen als in het oosten (Figuur 12). De bebouwing die in het oosten wordt weergegeven verschilt sterk met die van de Ferrariskaart. In dit geval gaat het om een gebouw met noordwest-zuidoost oriëntatie dat drie percelen beslaat, terwijl het op de Ferrariskaart eerder een klein gebouw met oost-west oriëntatie betreft. Algemeen zijn er wel meerdere verschillen te zien in de weergave van de gebouwen, zo lijkt de kerkplattegrond ook geen overeenkomsten te vertonen. Ook de loop van de Heulebeek wordt op deze kaart minder golvend weergegeven, maar eerder lineair ter hoogte van het onderzoeksgebied. Dit zou een aanwijzing kunnen zijn dat de beek werd rechtgetrokken.

²² Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2015a.

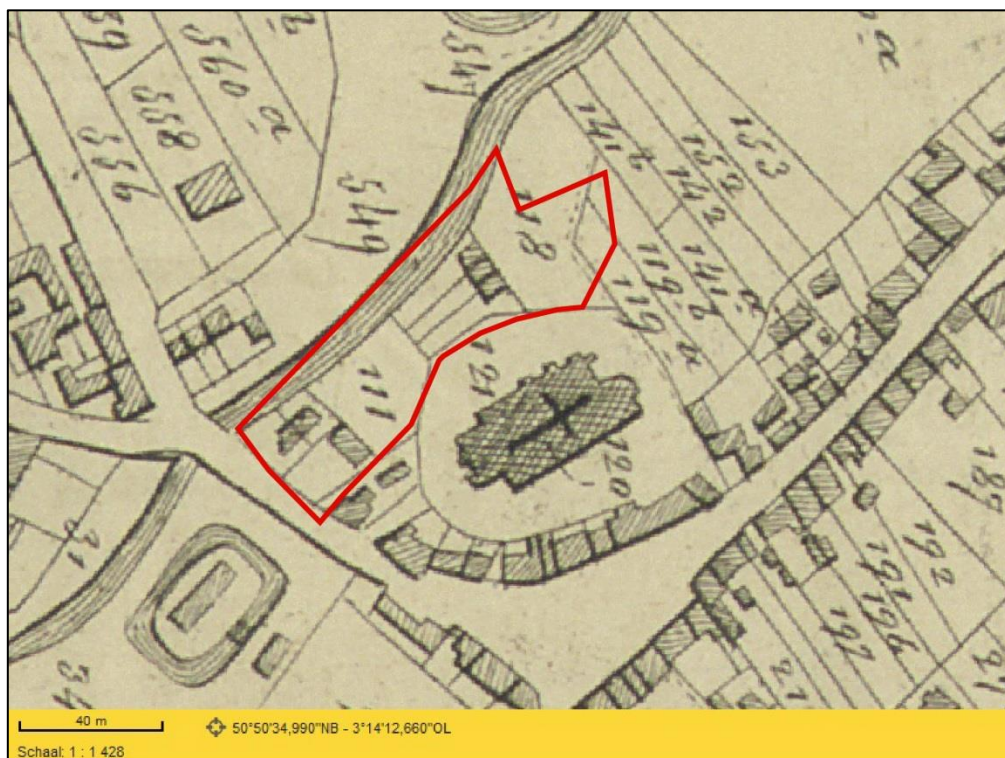
²³ Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België 2015.

Figuur 12: Situering onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841)²⁴

De Popp-kaart (1842-1879) vertoont grote gelijkenissen met de Atlas der Buurtwegen, zeker wat betreft de vorm en de noordwest-zuidoost oriëntatie van de weergegeven bebouwing ter hoogte van het plangebied (Figuur 13). De loop van de Heulebeek lijkt iets te verschillen ten opzichte van de loop die werd weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (op de Popp-kaart vertoont ze een buiging naar het plangebied toe, waardoor het lijkt alsof deze zich nog binnen het plangebied bevindt). Aan de overzijde van de Pastoriestraat, ten zuidwesten van het plangebied, is een hoeve met walgracht zichtbaar.

²⁴ Geopunt Vlaanderen 2015b.

Figuur 13: Situering plangebied op de Popp-kaart (1842-1879)²⁵

Het historisch kaartmateriaal geeft een beeld van hoe eventueel aanwezige bebouwing evolueerde door de eeuwen heen, maar pas vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen, m.a.w. vanaf de 18de eeuw. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op de kaarten geen garantie dat deze niet aanwezig was. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven, en was er weinig of geen aandacht voor de “gewone bewoning”/burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten inzake burgerlijke architectuur. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Op de historische kaarten staat enkel in het oosten van de effectief te onderzoeken zone kleinschalige bebouwing afgebeeld. De oriëntatie van de bebouwing is noordwest-zuidoost. Enkel in het westen van het plangebied wordt bebouwing weergegeven, maar aangezien deze zone te zwaar was verstoord door kelders kon hier geen onderzoek verricht worden.

2.3 Archeologische data

2.3.1 Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument kan helpen om een inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Voor het plangebied zelf aan de *Pastoriestraat* te *Heule* zijn er

²⁵ Geopunt Vlaanderen 2015c.

20ste eeuw tenslotte kunnen in verband gebracht worden met WOI: een afgevuurde Britse obus, een bomkrater, een kuil of mogelijk fragment van een loopgraaf en 23 onafgevuurde loopgraafmortieren.

Ten noorden van het plangebied, aan de andere oever van de Heulebeek, bevindt zich *ID 74713*, een laat-middeleeuwse site met walgracht die ook afgebeeld wordt op de Popp-kaart (1842-1879) maar die niet meer zichtbaar is in het huidige landschap.

Verder langs de Heulebeek, ten noordoosten van het plangebied, bevindt zich de historische hoeve gekend als de “Heerlijkheid van Heule”, een site met walgracht die zowel dorpsheerlijkheid als het centrum van de heerlijkheid van Heule was in de late middeleeuwen. De oudste geschreven bronnen betreffende deze historische hoeve dateren van 1349, terwijl in 1360 de eerste vermelding wordt gedaan van de aanwezigheid van een molen op de site. Op de heerlijkheid stonden zowel een wind- als een watermolen. De hoeve, met de verschillende elementen die ze omvatte (zoals een duiventoren, een hoge ingangspoort, een omwalling en een boerenhuis en andere gebouwen in vakwerk) is ook te zien op de kaart van Ferraris (1770-1778), waar ze staat omschreven als ‘*Cense t’Heule*’. In 1578 zou het kasteel op de oppermote vernield zijn door de Geuzen. Tijdens de 18de eeuw werden verschillende verbouwingen uitgevoerd, maar in 1901 bleef na een brand enkel het woonhuis bewaard.²⁸

2.4 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er structuren zullen aangetroffen worden in het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Op historische kaarten vanaf het einde van de 18de eeuw wordt voornamelijk in het westen bebouwing weergegeven, maar door de aanwezigheid van kelders kon deze zone niet onderzocht worden. Ook in het oosten van het plangebied wordt bebouwing weergegeven, maar de aard en omvang van deze bebouwing is niet duidelijk. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat de bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarbij de Sint-Eutropiuskerk ten zuidoosten van het plangebied zwaar beschadigd werd, de bodem en alle daarin aanwezige archeologische sporen, verstoord of vernietigd hebben.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het onderzoeksgebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn wel sporen uit deze perioden gevonden. De kans bestaat dat dergelijke resten ook in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek.

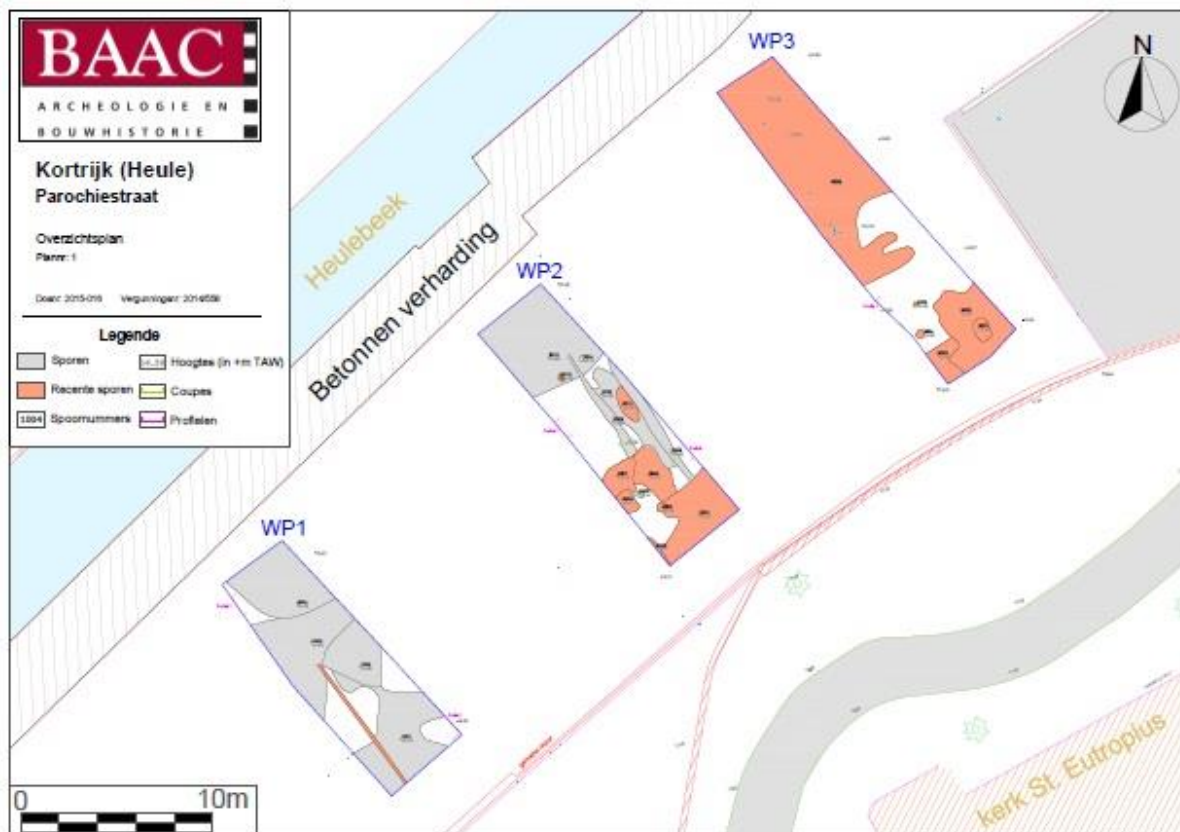
²⁸ Centraal-Archeologische Inventaris 2015.

3 Methode

In dit hoofdstuk wordt eerst de toegepaste methodologie geschetst (werkwijze, planning, aanpak, strategie van het veldwerk).

3.1 Veldwerk

De prospectie met ingreep in de bodem bestond niet uit een standaard proefsleuvenonderzoek waarbij de methode van continue sleuven werd gebruikt. In samenspraak met Onroerend Erfgoed werden drie sleuven van 4 m breed gegraven vanaf de kerkhofmuur tot aan de oever van de Heulebeek. Dit werd noodzakelijk geacht om dat op die manier het natuurlijk reliëf beter kon gevolgd worden. Aangezien het plangebied in het westen verstoord was door de aanwezigheid van kelders kon de bodem enkel in het oosten van het plangebied onderzocht worden. De precieze inplanting van de sleuven werd bepaald in samenspraak met Onroerend Erfgoed en de opdrachtgever, waarbij rekening gehouden werd met de terreinsituatie en de nodige veiligheidsperimeters in acht werden genomen. Zo was het noodzakelijk om een zekere afstand te behouden tot de oever van de Heulebeek, aangezien zich daar een betonnen verharding bevond. De proefsleuven werden uitgezet door een landmeter (Figuur 15).

Figuur 15: Inplanting proefsleuven binnen het plangebied

Binnen het 4 ha groot onderzoeksgebied werd 214 m² onderzocht in drie parallelle proefsleuven/werkputten met een zuidoost-noordwest oriëntatie. De gemiddelde TAW waarde van zowel het maaiveld als het aangelegde vlak, waarbij een verschil is tussen de waarden in het zuidoosten en die in het noordwesten, tonen aan dat het terrein afhelt naar de Heulebeek toe. Het maaiveld bevond zich in het zuidoosten op een hoogte van gemiddeld 16,15 m TAW, terwijl het zich in het lager gelegen noordwesten op een gemiddelde diepte van 15,85 m TAW bevond. Het vlak werd aangelegd op een gemiddelde diepte van 80 cm onder dit maaiveld in het zuidoosten en een gemiddelde diepte van 1,20 m onder het maaiveld in het noordwesten. Tijdens de werkzaamheden werd opgemerkt dat er een groot hoogteverschil zichtbaar was tussen het maaiveld ter hoogte van het plangebied en het maaiveld ten zuidoosten hiervan, ter hoogte van de tuin rond de Sint-Eutropiuskerk. Het maaiveld ter hoogte van de kerk bevond zich gemiddeld op een hoogte van 18 m TAW, een hoogteverschil van 2 m ten opzichte van het zuidoosten van het plangebied.

De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met gladde graafbak van 2 m. In elke sleuf werd machinaal één vlak aangelegd op het archeologisch relevante en leesbare niveau; dit onder begeleiding van minstens één archeoloog. Vervolgens werd het vlak manueel bijgeschaafd, zodat de sporen het best zichtbaar waren en meteen konden worden ingekrast.

Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt en van alle sporen ook detailfoto's. De sleuven en sporen werden ingetekend door middel van een *Robotic Total Station* (RTS) en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van het programma *Autocad* werden de verzamelde data van de opgravingsvlakken verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Enkele sporen (2005, 2008, 2009, 3005) werden gecoupeerd in functie van de onderzoeksvragen. Per proefsleuf werd een diepere profielput aangelegd. De locatie ervan stond in functie van het inzicht in de lokale bodemopbouw (en de diepte van verstoring). Deze bodemprofielen werden opgemeten, opgekuist, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven per horizont op basis van de bodemkundige registratie- en beschrijvingsmethodes.

Met behulp van een metaaldetector (*Tesoro Silver*) werd naar metaalvondsten gezocht, maar tijdens het onderzoek werden geen metaalvondsten aangetroffen.

Meteen na afloop van het onderzoek werden de proefsleuven gedicht om verdere degradatie en instabiliteit van het terrein te voorkomen. Dit gebeurde met instemming van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4 Resultaten

4.1 Bodemopbouw

Om een inzicht te verwerven in de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied werd een vijftal profielen geregistreerd. Per werkput werden zo, met uitzondering van werkput 3, telkens twee profielen aangelegd. In werkput drie was de helft van de sleuf in dergelijke mate verstoord dat de aanleg van een profiel in dit deel van de werkput niet nuttig leek.

In geen van de profielen kon een originele natuurlijke bodemopbouw zoals aangegeven op de bodemkaarten (droge zandleemgronden met verbrokkelde textuur B-horizont) herkend worden. Bovenop de C-horizont konden telkens slechts antropogene lagen geregistreerd worden. Vele

hiervan leken van recente oorsprong te zijn. Slechts 1 laag kon over de drie verschillende werkputten herkend worden (zie verder).

De C-horizont zelf was heterogeen beige tot geel van kleur en kon beschreven worden als een zandleembodem. Deze gegevens komen uiteraard wel goed overeen met de bodemkaarten. De hoogte waarop deze natuurlijke bodem werd aangesneden varieert:

- WP1: PR 1 (ZO): +15,32m TAW
PR 2 (NW): ongeveer +14,40m TAW (niet precies – profiel ingestort)
- WP2: PR 1 (ZO): +15,29m TAW
PR 2 (NW): +15,15m TAW
- WP3: PR 1 (ZO): +15,33m TAW

Uit deze gegevens blijkt dat er een kleine afloop is naar de Heulebeek toe. Over het algemeen lijkt de C-horizont zich op een vrij constante hoogte te bevinden. Ook dit zou kunnen wijzen op een afgraving van de originele moederbodem, het verloop van het reliëf zou immers veel groter moeten zijn.

Op één locatie werd eveneens het tertiaire substraat, lichtgrijze klei, aangesneden, namelijk bij het couperen van het spoor 2009 in werkput 2. Deze werd hier aangesneden op een hoogte van +14,75m TAW.

4.1.1 Werkput 1

In het eerste profiel (Figuur 16), gelegen in het zuidoosten van de sleuf, konden bovenop de C-horizont (laag 3) twee pakketten herkend worden. Laag 1 was een vrij los, grijsbruin puinpakket, dat zich eveneens leek uit te strekken tot in werkputten 2 en 3. Onder deze puinlaag lag een tiental cm dikke laag licht gewoelde C-horizont (laag 2). Vermoedelijk moet dit kleine pakket in verband worden gebracht met het in het vlak geregistreerde spoor 1001 (zie verder).

Figuur 16: Werkput 1 profiel 1 (links) en profiel 2 (rechts)

Een tweede profiel werd in deze werkput geregistreerd in het noordwesten van de sleuf. Hier werden bovenop de C-horizont (laag 5) vier pakketten geregistreerd, namelijk een pakket los stabilisatiezand (laag 1), een donkergrijs puinpakket –vermoedelijk hetzelfde pakket als laag 1 uit profiel 1- (laag 2), een zandig, vrij homogeen uitzijnde, bruine laag (laag 3) en een meer heterogeen, grijsbruin gevlekt pakket (laag 4). Dit laatste pakket moet vermoedelijk gezien worden als een vermenging/vergraving van de moederbodem, brokjes hiervan waren immers zichtbaar in laag 4. Dit geeft aan dat de moederbodem zich hier origineel op een hoger niveau bevond.

Vooraleer dit profiel volledig kon geregistreerd worden via een tekening en volledige beschrijving, stortte het in. Dit ten gevolge van het feit dat de pakketten veel losser van structuur waren dan het moedermateriaal dat eronder lag.

4.1.2 Werkput 2

Ook in deze werkput werden twee profielen geregistreerd (Figuur 17), wederom in het zuidoosten en het noordwesten. In profiel 1 werd bovenop de C-horizont slechts één pakket geregistreerd. Vermoedelijk gaat het hier om hetzelfde puinpakket als in werkput 1 (WP1 PR1 L1 & WP1 PR2 L2). Hier was lokaal wel veel minder puin aanwezig.

Hetzelfde pakket werd aangesneden in profiel 2, waar het werd geregistreerd als laag 1. Tussen deze laag 1 en de C-horizont werden nog twee lagen herkend. Laag 2 had een heterogeen bruin uitzicht en bevatte baksteenfragmentjes. Laag 3 was heterogeen lichtgrijs. De grens tussen laag 3 en de moederbodem was vrij scherp.

Figuur 17: Werkput 2 profiel 1 (links) en profiel 2 (rechts)

4.1.3 Werkput 3

Hier werd slechts één profiel geregistreerd (Figuur 18), namelijk in het zuidoosten van de sleuf. Ook hier werd hetzelfde puinpakket (laag 1), dat reeds in werkputten 1 en 2 werd aangesneden, herkend. Laag 2, onder deze puinpakket gelegen, had een grijs tot lichtgrijze kleur en bevatte houtskoolfragmentjes en natuurlijke ijzerbrokjes. Deze laag is misschien te vereenzelvigen met laag 3 uit werkput 2 profiel 2. De moederbodem kreeg in dit profiel laagnummer 3.

Figuur 18: Werkput 3 profiel 1

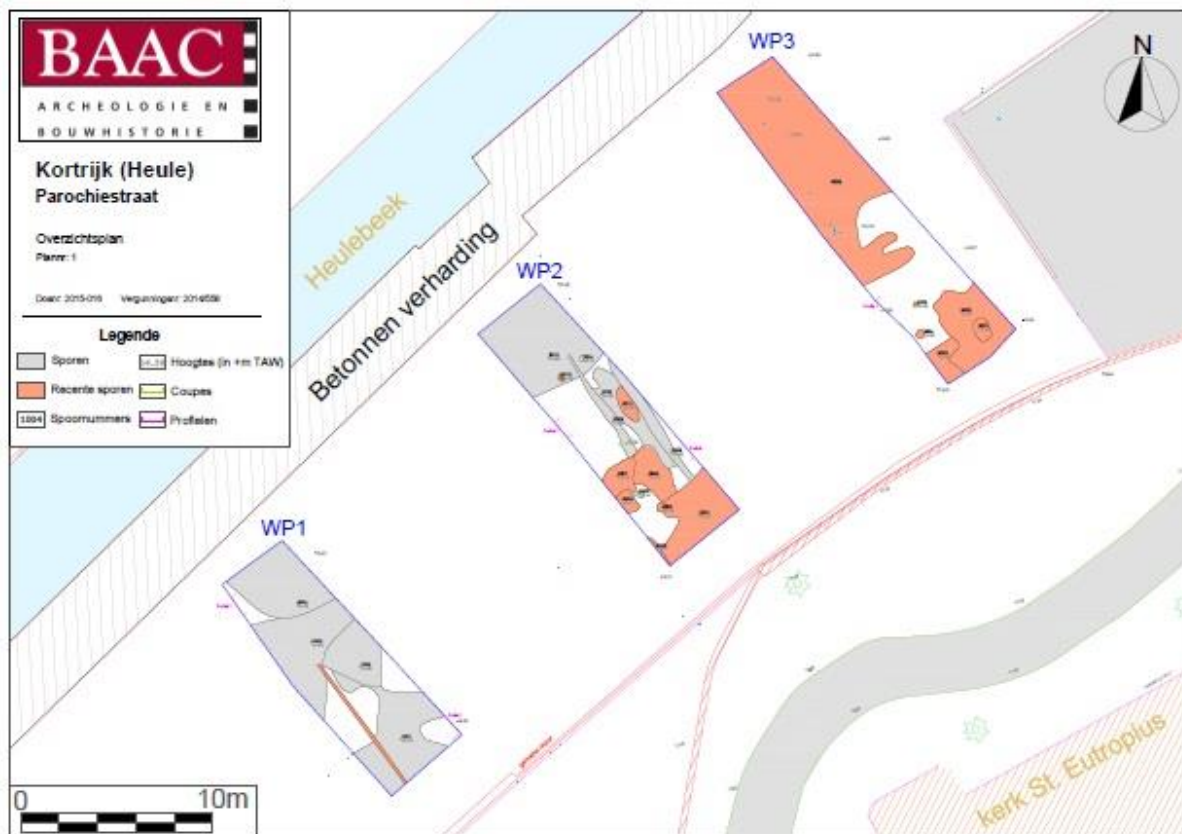
4.2 Spoorbeschrijving en interpretatie

4.2.1 Algemeen

Bij de archeologische prospectie met ingreep in de bodem werden slechts 24 sporen opgetekend waarvan de meerderheid een recente oorsprong had. Aangezien er slechts één aardwerkfragment werd aangetroffen, wordt deze scherf niet in een apart hoofdstuk behandeld, maar besproken bij de context waarin deze werd gevonden.

4.2.2 Beschrijving en interpretatie van de sporen en structuren

De meeste van de 24 sporen bleken van recente oorsprong te zijn (Figuur 19). Er werden dan ook maar weinig archeologisch interessante sporen aangetroffen. Mogelijk is dit het gevolg van de bodemgesteldheid binnen het projectgebied (cf.infra).

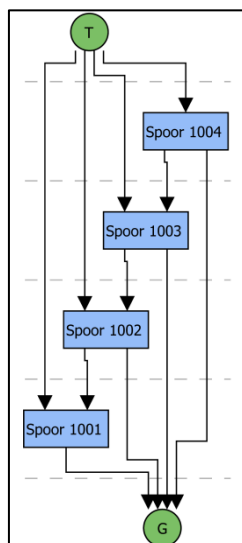
Figuur 19: Overzicht van de drie proefsleuven

4.3 Werkput 1

In werkput 1 (Figuur 20, Figuur 21) werden in totaal vier sporen geregistreerd. Het ging hier in alle gevallen om vrij grote en onregelmatig afgelijnde exemplaren.

Figuur 20: Werkput 1

Figuur 21: Harrismatrix werkput 1

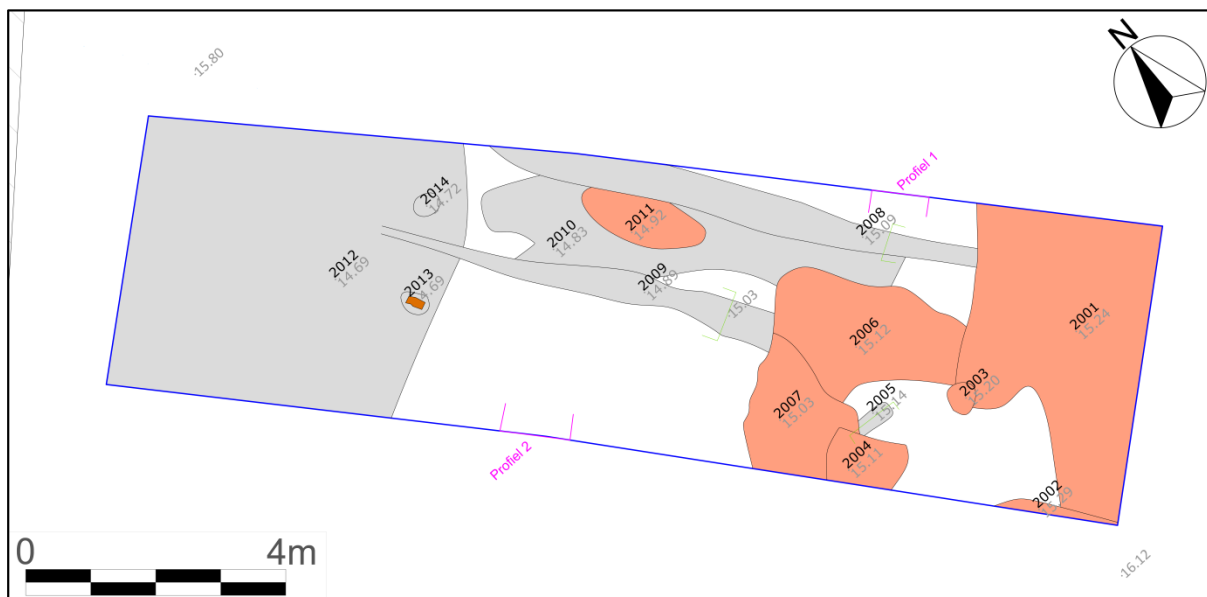
Spoor 1001 had een zeer vlekkerig uitziende vulling met kleuren die varieerden van bruingrijs tot lichtbruin en lichtgrijs. In de vulling werd een matige hoeveelheid houtskool en een lage kwantiteit natuurlijk gevormde ijzerbrokjes en baksteenfragmentjes aangetroffen. Vondsten die een datering kunnen geven voor dit spoor werden niet aangetroffen. Qua interpretatie moet vermoedelijk gedacht worden aan de restant van een ophogingslaag, gezien op bepaalde plaatsen binnen het spoor tijdens het schaven de moederbodem reeds zichtbaar begon te worden.

Dit spoor 1001 werd oversneden door een iets donkerder uitziende kuil met spoornummer 1002. Deze kuil had een donkergrijze-lichtgrijze-lichtbeige gevlekte vulling met inclusies van houtskool en natuurlijke ijzerbrokjes. Ook uit dit spoor konden geen dateerbare vondsten verzameld worden.

De kuil 1002 oversneed een derde spoor (1003), dat vermoedelijk als gracht moet worden geïnterpreteerd, en waar ook spoor 1004 deel kan van hebben uitgemaakt. Deze twee sporen moeten in deze optiek gezien worden als twee vullingen van een zelfde greppel, die in zuidwest-noordoostelijke richting door de sleuf liep. Spoor 1003 werd gekenmerkt door een eerder lichtgrijs-lichtbruin gevlekte vulling, spoor 1004 had dan weer eerder een grijze kleur, maar beiden bevatten dezelfde inclusies, namelijk houtskoolfragmentjes en natuurlijk gevormde ijzerbrokjes. Uit spoor 1003 werd tevens een wandscherf reducerend gebakken, gedraaid aardewerk (grijs aardewerk) uit de middeleeuwen gerecupereerd.

4.4 Werkput 2

In werkput 2 (Figuur 22, Figuur 24), gelegen ten noordoosten van werkput 1, werden zeven duidelijk recent te dateren sporen, voornamelijk kuilen, aangesneden.

Figuur 22: Werkput 2

Sporen 2001, 2002 en 2003 konden in recente perioden gedateerd worden. In spoor 2001 werden immers, behalve ijzerbrokjes en baksteenfragmenten vele brokjes harde cementmortel herkend. Daar spoor 2001 oversneden werd door zowel sporen 2002 en 2003 kunnen ook deze recent gedateerd worden.

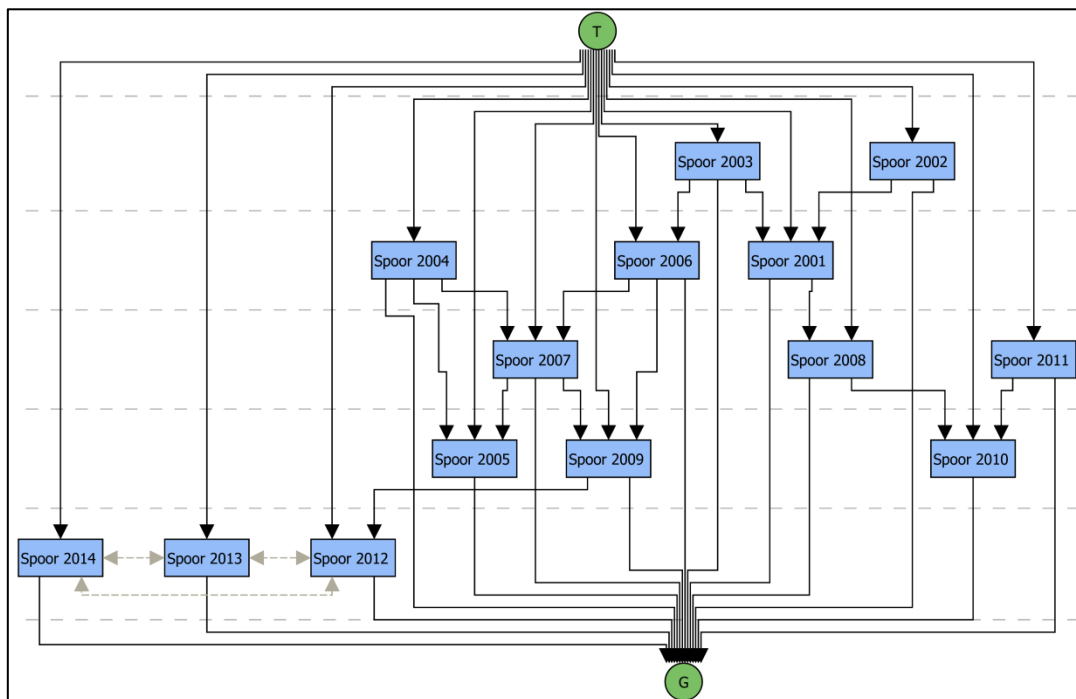
Het spoor 2004 kon geïnterpreteerd worden als een afvalkuil van 20^e-eeuwse oorsprong, er werd immers een grote hoeveelheid materiaal (porseleinen vaatwerk, metaal, glas) uit deze periode in aangetroffen.

Afvalkuil 2004 oversneet een mogelijk ouder te dateren kuil, spoor 2005. Deze kuil had een vlekkerig uitzijende, lichtgrijs-bruine vulling waarin enkel natuurlijk gevormde ijzerbrokjes te vinden waren, een precieze datering kan dus niet gegeven worden. Na de kuil gecoupeerd te hebben (Figuur 23) bleek deze maximum 20 cm diep onder het vlakniveau bewaard te zijn.

Figuur 23: Coupe op spoor 2005 (truweelpunt geeft noorden aan)

Deze kleine en ondiepe kuil werd niet alleen door de afvalkuil 2004 oversneden, ook de grotere kuil met spoornummer 2007 oversneed het spoor. Zowel deze kuil, als het spoor 2006 zijn als recent te beschouwen. De belangrijkste aanwijzing hiervoor is de relatief grote hoeveelheid bouwmateriaal (baksteen en harde cementmortel) die erin werd aangetroffen. Kuil 2006 oversneed tevens de sporen 2007 en 2009.

Figuur 24: Harrismatrix werkput 2

Centraal in de sleuf en aan de noordoostelijke zijde werden twee kleine greppeltjes aangesneden, deze kregen de spoornummers 2008 en 2009 mee. Beiden hadden een gelijkaardige vulling, namelijk blauwgrijs tot bruingrijs van kleur en met inclusies van houtskool, baksteen en ijzerbrokjes. Ook werd, ondanks het couperen ervan, in de sporen geen archeologisch materiaal aangetroffen. Uit deze coupes bleek dat spoor 2008 maximum 6 cm diep was bewaard en spoor 2009 20 cm (Figuur 25). In coupe werd het ook zeer duidelijk dat spoor 2008 was gelegen bovenop spoor 2010.

Dit laatste spoor (2010) was vrij moeilijk te definiëren. Het spoor had een vrij onregelmatige grens en verschilde, afgezien van de kleur, niet sterk van de omliggende moederbodem (C-horizont). Het zou hier dan ook kunnen gaan om een lokale verkleuring van de bodem door de aanwezigheid van een bovenliggende structuur, die de compactie/waterhuishouding van de moederbodem heeft veranderd. Binnen spoor 2010 kon nog een duidelijk recente afvalkuil (met een grote hoeveelheid puin, waaronder cementmortel) opgetekend worden. Deze kreeg het nummer 2011 mee.

Figuur 25: Coupe op spoor 2009 (truweelpunt geeft noorden aan)

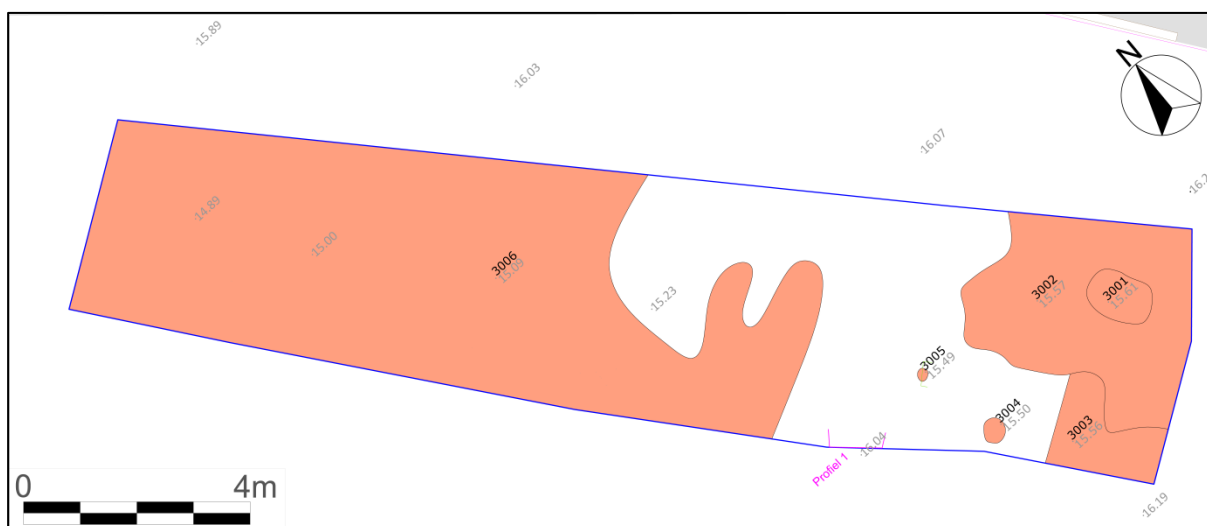
Een duidelijk interessante structuur binnen de sleuf werd gevormd door de sporen 2012, 2013 en 2014 (Figuur 26). Het ging hier vermoedelijk om een deel van een oudere oever van de Heulebeek, waarbij spoor 2012 moet gezien worden als de opvulling en sporen 2013 en 2014 als restanten van palen, ingeheid als versterking van deze oever. Bij spoor 2014 werd enkel een verkleuring waargenomen, een houten paal was hier niet meer bewaard. Dit was wel het geval in spoor 2013. Het ging hier om de onderzijde van een paal die onderaan volledig vlak was. Wederom werden echter in zowel de vulling van spoor 2012 (lichtbruingrijs tot lichtblauwgrijs van kleur en met houtskool- en natuurlijke ijzerbrokjes) geen scherven of ander dateerbaar materiaal aangetroffen. Het spoor 2012 werd wel duidelijk oversneden door spoor 2009, en is dus bijgevolg ouder dan deze greppel.

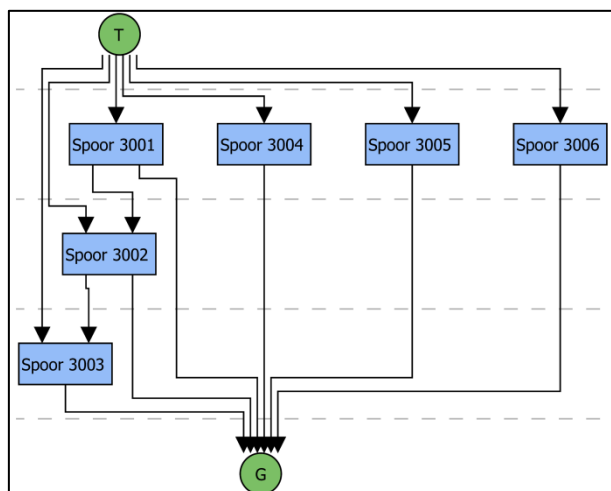
Figuur 26: Oud oeverfragment Heulebeek

4.5 Werkput 3

Deze werkput werd gekenmerkt door een grote tweedeling, namelijk een vrij goed bewaard stuk waarin de C-horizont duidelijk zichtbaar was en waarin enkele recente kuilen konden worden geregistreerd en een tweede stuk dat volledig verstoord was door recente (20ste-eeuwse?) graafwerken (Figuur 27, Figuur 29). In totaal werden zes sporen in deze werkput aangeduid (Figuur 28), al deze sporen waren van recente oorsprong.

Figuur 27: Werkput 3

Figuur 28: Harrismatrix werkput 3

Spoor 3001 was een puinkuil waarin voornamelijk baksteenresten en enkele fragmenten cementmortel werden aangetroffen. Deze kuil was gelegen in een blauwgrijze verkleuring van de moederbodem (spoor 3002), gelijkaardig aan deze aangetroffen in werkput 2 (spoor 2010). Ook dit spoor had een onregelmatige vorm en bevatte enkele houtskoolbrokjes. Tijdens de aanleg van het vlak ter hoogte van deze vlek werd een duidelijke benzine-/mazoutgeur waargenomen.

De verkleuring 3002 oversneet een andere kuil/recent spoor dat het nummer 2003 meekreeg. Ook in dit spoor werden resten bouw materiaal, waaronder cementmortel herkend. Sporen 3004 en 3005 waren twee kleinere puinkuiltjes met recent puinmateriaal.

Het nummer 3006 ten slotte werd gegeven aan een grote verstoring in het noordoosten van de sleuf, die zowat de helft van de werkput innam.

Figuur 29: Werkput 3 overzicht

5 Besluit

5.1 Algemeen

Bij de archeologische prospectie met ingreep in de bodem die uitgevoerd werd op de site aan de Pastoriestraat te Heule werden slechts 24 sporen gevonden. In de meeste gevallen gaat het om (sub)recente puinkuilen of ophogingslagen. In het noordwestelijke uiteinde van de tweede werkput werd mogelijk een oudere oever van de Heulebeek (die zich ten noordwesten van deze sporen bevindt) met twee palen van de beschoeiing aangetroffen. De overige archeologische sporen zijn ophogingslagen, kuilen en twee greppels. Aangezien slechts één niet-diagnostisch aardewerkfragment kon gerecupereerd worden, konden de sporen niet gedateerd worden.

5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- ***Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?***

Voor het plangebied zelf aan de Pastoriestraat te Heule zijn geen archeologische gegevens gekend voorafgaan aan dit onderzoek. Op historische kaarten wordt voornamelijk in het westelijke deel van het plangebied bebouwing afgebeeld. In het oosten van het plangebied wordt slechts één gebouw weergegeven, in de meeste gevallen met een zuidoost-noordwest oriëntatie. Ook de Heulebeek staat op alle historische kaarten afgebeeld.

- ***Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?***

Bij het aanleggen van het vlak werd duidelijk dat het terrein afloopt naar de Heulebeek toe, wat dus betekent dat er een verschil in hoogte tussen het zuidoosten en het noordwesten van de werkputten opgetekend werd. Het natuurlijke vlak in het zuidoosten van de werkputten bevond zich gemiddeld op 15,30 m TAW, terwijl het zich in het noordwesten van de werkputten gemiddeld op 14,70 m TAW bevond. Het gaat hier echter om de C-horizont, een bovenliggende B-horizont was niet meer aanwezig, waardoor het niet zeker is op welke hoogte het originele (pre)historische loopvlak was gelegen.

- ***Hoe is het hoogteverschil tussen het kerkdomein en de Heulebeek te verklaren? Zijn er aanwijzingen voor een ingrijpende ophoging of afgraving? Zo ja, uit welke periode dateren deze ingrepen?***

Op basis van de verzamelde gegevens is het onmogelijk om deze vraag een duidelijk antwoord te geven. Zoals reeds in de vorige vraag gezegd is tijdens het onderzoek nergens een originele bodemopbouw waargenomen, waardoor het exacte verloop van de bodem niet kan worden achterhaald. Wel kon een duidelijke afloop naar de Heulebeek toe herkend worden. De afwezigheid van een origineel bodemprofiel, de verschillende vergravingen/recente sporen en het geringe verschil in bewaarde hoogte van de C-horizont kunnen wijzen op een afgraven van de bodem, maar een duidelijk bewijs is dit niet, er kan immers nog steeds sprake zijn van een ophoging aan de andere zijde van de kerk. De enige manier om hier een duidelijk zicht op te krijgen is door een profiel te registreren ten zuiden van de kerkhofmuur, naar de kerk toe.

- **Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.**

Het merendeel van de aangetroffen sporen betreft (sub)recente kuilen en ophogingslagen. De archeologische sporen omvatten een mogelijk oudere oever van de Heulebeek met twee palen van de beschoeiing, verschillende grote kuilen en ophogingslagen en twee kleine greppels.

- **Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?**

De sporen bevinden zich in stratigrafisch verband ten opzichte van elkaar.

- **Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefsleuven? En hoe zijn die over de verschillende proefsleuven heen gelinkt?**

In werkput 1 konden in het zuidoosten 2 verschillende lagen herkend worden bovenop de C-horizont. In het noordwesten werden dit er 4. Bij werkput kon slechts 1 laag herkend worden in het zuidoosten en 3 in het noordwesten. Werkput 3 bevatte dan weer twee lagen bovenop het moedermateriaal.

Slechts één pakket kon met relatieve zekerheid gelinkt worden over de drie werkputten heen, het ging hier om een vrij los, zandig puinpakket (WP1 PR1 L1; WP1PR2 L2; WP2 PR1 L1; WP2 PR2 L1; WP3 PR1 L1).

- **Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?**

Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen in de lagen. Het ging hier voornamelijk om puinpakketten met baksteen en mortelafval.

- **Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)?**

Op basis van de geregistreerde sporen kunnen hierover geen uitspraken gedaan worden.

- **Zijn de resultaten te koppelen aan de gekende historische informatie?**

Gezien de beperkte omvang van de historische informatie kan hier weinig over geconcludeerd worden. Het gebouw dat op historische kaarten wordt afgebeeld in het oosten van het plangebied werd niet aangetroffen, maar dit kan te wijten zijn aan de vele (al dan niet recente) verstoringen die werden geregistreerd in de werkputten. De situering van een vermoedelijke oudere oever van de Heulebeek kan ook kloppen met de historische informatie, aangezien deze beek op alle geraadpleegde kaarten (met als oudste de kaart van Ferraris van 1771-1778) wordt afgebeeld en het niet ondenkbaar is dat de loop van deze beek licht kan gewijzigd zijn doorheen de eeuwen, hoewel de globale oriëntatie dezelfde bleef.

- **Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel?**

De weinige archeologisch relevante sporen die werden aangetroffen bleken vrij slecht bewaard te zijn. Enerzijds zijn ze relatief ondiep bewaard en anderzijds vaak verstoord door meer recente graafwerken.

- ***Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?***

Deze is vrij laag. Het onderzoek heeft een vrij grote verstoringgraad vastgesteld voor het plangebied, waardoor de kans dat een intacte, archeologisch interessante site wordt aangetroffen, zeer klein is.

- ***Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?***

Het westelijke deel van het plangebied was verstoord door de aanwezigheid van kelders, en in het noordwesten, aan de oever van de Heulebeek, bevond zich een betonnen verharding waarmee rekening gehouden moest worden bij het aanleggen van de sleuven. De verstoringen die werden aangetroffen in de derde werkput kunnen vermoedelijk ook in verband gebracht worden met de meest recente bebouwing op het terrein.

- ***Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?***

Het bodemarchief zal door de geplande werken zwaar verstoord en/of vernietigd worden. Daar dit echter reeds voor een heel groot deel gebeurd is tijdens vermoedelijk 19de en de 20ste eeuw, en er dus weinig tot geen archeologisch relevante sporen konden geregistreerd worden, lijkt de kans dat op deze locatie een waardevolle archeologische site zal worden aangetroffen miniem.

- ***Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?***

Niet van toepassing

- ***Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:***

- ***Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?***

Niet van toepassing

- ***Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?***

Niet van toepassing

- ***Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?***

Niet van toepassing

- **Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?**

Niet van toepassing

5.3 Advies

BAAC adviseert geen vervolgonderzoek. In het plangebied werden erg weinig archeologisch relevante sporen aangetroffen. Bovendien waren erg veel verstoringen merkbaar binnen het onderzochte terrein. Het ontbreken van een intact bodemprofiel speelt ook een grote rol in dit advies. Het sterke niveauverschil aan weerszijden van de noordelijk gelegen kerkhofmuur van de Sint-Eutropiuskerk kan een verklaring zijn voor het ontbreken van interessante archeologische resten. Enkel onderzoek buiten het plangebied, aan de overzijde van de Heulebeek, zou uitsluitsel kunnen geven.

6 Bibliografie

- CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2015: *Heule* [online], <https://geo.onroerendergoed.be/#zoom=16&lat=6593813.17265&lon=359812.11368&layers=B000TFTTTTTT> (geraadpleegd op 27 januari 2015).
- DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2015: *Ferrariskaart* [online], http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html (geraadpleegd op 19 januari 2015).
- DOV VLAANDEREN 2015a: Databank Ondergrond Vlaanderen, *Topografische kaart* [online], <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 9 januari 2015).
- DOV VLAANDEREN 2015b: Databank Ondergrond Vlaanderen, *Bodemkaart 1/20 000* [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 19 januari 2015).
- DOV VLAANDEREN 2015c: Databank Ondergrond Vlaanderen, *Bodemassociatiekaart* [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 23 januari 2015).
- DOV VLAANDEREN 2015d: Databank Ondergrond Vlaanderen, *Tertiairgeologische kaart* [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 19 januari 2015).
- DOV VLAANDEREN 2015e: Databank Ondergrond Vlaanderen, *Quartaairgeologische kaart* [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 19 januari 2015).
- GEOPUNT VLAANDEREN 2015a: Geopunt Vlaanderen, *Digitaal Hoogtemodel* [online], <http://www.geopunt.be/> (geraadpleegd op 9 januari 2015).
- GEOPUNT VLAANDEREN 2015b: Geopunt Vlaanderen, *Atlas der Buurtwegen (1841)* [online], <http://www.geopunt.be/> (geraadpleegd op 23 januari 2015).
- GEOPUNT VLAANDEREN 2015c: Geopunt Vlaanderen, *Popp kaarten (1842-1879)* [online], <http://www.geopunt.be/> (geraadpleegd op 23 januari 2015).
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2015: *Heule*. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed [online]. ID 21798, <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/21798> (geraadpleegd op 9 januari 2015).
- LAMBERT V., DE BUCK I. 2004: *Friendly fire boven Kortrijk 1944*, s.l.
- LECOT-RAEDSCHELDERS 2015, www.lecot-raedschelders.be (geraadpleegd op 15 januari 2015)
- PROVINCIE West-Vlaanderen 2015: *Topografische kaarten NGI* [online], <http://www.ngi.be/topomapviewer/public?lang=nl&> (geraadpleegd op 9 januari 2015).
- SANDERUS A. 1641: *Flandria Illustrata* [online], <http://adore.ugent.be/OpenURL/app?id=archive.ugent.be:EEB84A32-D219-11DF-9DFE-FEF978F64438&type=carousel> (geraadpleegd op 16 februari 2015)

7 Lijst met figuren

Figuur 1: Situering onderzoeksgebied op orthofoto	1
Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart (schaal 1:10 000)	3
Figuur 3: Situering onderzoeksgebied (rood) op het digitaal hoogtemodel	4
Figuur 4: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen	5
Figuur 5: Situering onderzoeksgebied op de bodemassociatiekaart	6
Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart	7
Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart	8
Figuur 8: Zicht op de oostzijde van de Sint-Eutropiuskerk na de bombardementen van 21 juli 1944, met bomkrater op de voorgrond	10
Figuur 9: Flandria Illustrata – Heule, met plangebied (bij benadering)	11
Figuur 10: Ferrariskaart van Heule, met plangebied	11
Figuur 11: Detail van de Ferrariskaart, met plangebied	12
Figuur 12: Situering onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1841)	13
Figuur 13: Situering plangebied op de Popp-kaart (1842-1879)	14
Figuur 14: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	15
Figuur 15: Inplanting proefsleuven binnen het plangebied	17
Figuur 16: Werkput 1 profiel 1 (links) en profiel 2 (rechts)	19
Figuur 17: Werkput 2 profiel 1 (links) en profiel 2 (rechts)	20
Figuur 18: Werkput 3 profiel 1	21
Figuur 19: Overzicht van de drie proefsleuven	22
Figuur 20: Werkput 1	22
Figuur 21: Harrismatrix werkput 1	23
Figuur 22: Werkput 2	24
Figuur 23: Coupe op spoor 2005 (truweelpunt geeft noorden aan)	24
Figuur 24: Harrismatrix werkput 2	25
Figuur 25: Coupe op spoor 2009 (truweelpunt geeft noorden aan)	26
Figuur 26: Oud oeverfragment Heulebeek	26
Figuur 27: Werkput 3	27
Figuur 28: Harrismatrix werkput 3	27
Figuur 29: Werkput 3 overzicht	28

8 Bijlagen

8.1 Lijsten

8.1.1 Sporenlijst

8.1.2 Fotolijst

8.1.3 Vondstenlijst

8.1.4 Profielenlijst

8.2 Overzichtkaart

Bijlage 8.1.1. Sporenlijst

Spoor	WP	Vlak	Interpretatie	Vorm	Kleur	Inclusies	Hom/Het	Textuur	Spoorrelaties	Datering	Coupe J/N	Datum
1001	1	1	OPHOGING?	ONREGELM	BRGR, LIBR, LIGR	HK2, FE1, BS1	HET	ZS2?	OVERSN DR 1002			20/01/2015
1002	1	1	KUIL	ONREGELM	DOGR, LIGR, LIBEIGE	HK2, FE1	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 1001, WORDT OVERSN DR 1003			20/01/2015
1003	1	1	GRACHT	ONREGELM	LIGR/LIBR	HK1, FE2	HET	ZS2?	OVERSN DR 1004			20/01/2015
1004	1	1	GRACHT	ONREGELM ROND	GR	HK2, FE1	HET	ZS2?	OVERSN 1003? MOGELIJK DEEL V 1003			20/01/2015
2001	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM	GRBR	BM2, BS2, FE1, MORTEL1	HET	ZS2?	OVERSN DR 2003 EN 2002	RECENT		20/01/2015
2002	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM	DOBRGR	BM2, BS2	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2001	RECENT		20/01/2015
2003	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM ROND	DOBRGR, LIBR	HK1, FE1	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2001 EN 2006	RECENT		20/01/2015
2004	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM	DOBR/ROESTBR/DOGR	METAAL3, AW2, GLAS3	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2005 EN 2007	RECENT		20/01/2015
2005	2	1	KUIL	ONREGELM	LIGRBR	FE1	HET	ZS2?	WORDT OVERSN DR 2007 EN 2004		JA	20/01/2015
2006	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM	DOBR/GRBR	BM2, B2, GLAS1, AW1	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2007 EN 2009	RECENT	JA	20/01/2015
2007	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM	DOGRBR	BM1, HK1	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2005, WORDT OVERSN DR 2004 EN 2006	RECENT		20/01/2015
2008	2	1	GREPPEL	LINEAIR	BRGR, LIBLAUWGRIJS	HK2, BS1, FE1	HET	ZS2?	OVERSN DR 2001			20/01/2015
2009	2	1	GREPPEL	LINEAIR	BRGR, LIBLAUWGRIJS	HK2, BS1, FE1	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2012, WORDT OVERSN DR 2007 EN 2006			20/01/2015
2010	2	1	VULLING?/VERKLEURING VD MB?	ONREGELM	LIBLAUWGRIJS, BEIGE	FE2, HK1	HET	ZS2?	OVERSN DR 2011 EN 2009			20/01/2015
2011	2	1	RECENTE KUIL	ONREGELM OVAAL	DOBR, LIBLAUWGR	BM3, BS3, FE2	HET	ZS2?	OVERSNIJDT 2010	RECENT		20/01/2015
2012	2	1	GRACHT/OUDE HEULEBEEK	LINEAIR	LIBRGR/LIBLAUWGR	FE2, HK2	HET	ZS2?	OVERSN DR 2009, 2013, 2014			20/01/2015
2013	2	1	PAAL V BESCHOEIING	ONREGELM OVAAL	LIBLAUWLIGRIJS, DOBR (HOUT)	HOUT	HET	ZS2?	IN 2012			20/01/2015
2014	2	1	PAAL V BESCHOEIING?	ONREGELM OVAAL	LIBLAUWLIGRIJS	HK1, FE1	HET	ZS2?	IN 2012			20/01/2015
3001	3	1	RECENTE KUIL	ONREGELM OVAAL	DOBLAUWGRIJS	BM2, BS2	HET	ZS2?	IN 3002	RECENT		20/01/2015
3002	3	1	RECENTE VULLING	ONREGELM	BLAUWGRIJS	HK1,FE1	HET	ZS2?	OVER 3003, OVERSN DR 3001	RECENT		20/01/2015
3003	3	1	RECENTE VULLING	ONREGELM	LIGRBR	HK1, BS1, BM1	HET	ZS2?	OVERSN DR 3002	RECENT		20/01/2015
3004	3	1	RECENTE KUIL	ONREGELM ROND	DOBRGR, LIBR	FE1, BM	HET	ZS2?		RECENT		20/01/2015
3005	3	1	RECENTE KUIL	ONREGELM ROND	DOGRBR, LIBR	FE1, HK1	HET	ZS2?		RECENT	JA	20/01/2015
3006	3	1	RECENTE PUINKUIL	ONREGELM	DOBR/DOGRBR/LIBR	BM3, FE3, BS3, MORTEL 3 (PUINVULLING)	HET	ZS2?		RECENT		20/01/2015

Bijlage 8.1.2. Fotolijst

Foto	WP	Vlak	Spoor	Beschrijving	richting	datum
P1200001		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200002	1	1		Aanleg WP1		20/01/2015
P1200003		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200004		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200005		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200006		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200007		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200008		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200009		1		Overzicht terrein		20/01/2015
P1200010	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200011	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200012	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200013	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200014	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200015	1	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200016	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200017	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200018	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200019	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200020	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200021	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200022	1	1		Overzicht	ZW	20/01/2015
P1200023	1	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200024	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200025	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200026	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200027	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200028	1	1		Overzicht	N	20/01/2015
P1200029	1	1		Overzicht	N	20/01/2015
P1200030	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200031	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200032	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200033	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200034	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200035	1	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200036	2	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200037	2	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200038	2	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200039	2	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200040	2	1		Overzicht terrein	W	20/01/2015
P1200041	2	1		Overzicht terrein	N	20/01/2015
P1200042	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200043	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200044	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200045	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200046	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200047	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200048	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200049	2	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200050	2	1		Overzicht	N	20/01/2015
P1200051	2	1		Overzicht	N	20/01/2015
P1200052	2	1		Overzicht	N	20/01/2015
P1200053	2	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200054	2	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200055	2	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200056	2	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200057	3	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200058	3	1		Overzicht	NW	20/01/2015
P1200059	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200060	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200061	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200062	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200063	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200064	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015

Bijlage 8.1.2. Fotolijst

Foto	WP	Vlak	Spoor	Beschrijving	richting	datum
P1200065	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200066	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200067	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200068	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200069	3	1		Overzicht	NO	20/01/2015
P1200070	3	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200071	3	1		Overzicht	ZO	20/01/2015
P1200072	1	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200073	1	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200074	1	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200075	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200076	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200077	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200078	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200079	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200080	1	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200081	2	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200082	2	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200083	2	1		Profiel 1	NO	20/01/2015
P1200084	2	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200085	2	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200086	2	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200087	2	1		Profiel 2	ZW	20/01/2015
P1200088	3	1		Profiel 1	ZW	20/01/2015
P1200089	3	1		Profiel 1	ZW	20/01/2015
P1200090	3	1	5	Coupefoto	NW	20/01/2015
P1200091	3	1	5	Coupefoto	NW	20/01/2015
P1200092	2	1	9	Coupefoto	ZO	20/01/2015
P1200093	2	1	9	Coupefoto	ZO	20/01/2015
P1200094	2	1	5	Coupefoto	N	20/01/2015
P1200095	2	1	5	Coupefoto	N	20/01/2015
P1200096	2	1	5	Coupefoto	N	20/01/2015
P1200097	2	1	8	Coupefoto	NW	20/01/2015
P1200098	2	1	8	Coupefoto	NW	20/01/2015

Bijlage 8.1.3. Vondstenlijst

Vondst	WP	Vlak	Spoor	Categorie	Context	Datum
1	1	1	1003	AW		20/01/2015

Bijlage 8.1.4. Tekenvellen

Tekenvel	Formaat	WP	Inhoud	Datum aanmaak	Gecontroleerd	Gescand
1	A3	1,2,3	Profielen, coupes	20/01/2015	JA	JA

Bijlage 10.1.4. Profielen

Profiel	WP	Richting	Profielfoto	Tekenvel	Datum
1	1	NW-ZO	Zie fotolijst	1	20/01/2015
2	1	ZO-NW	Zie fotolijst	Niet getekend-ingestort	20/01/2015
1	2	NW-ZO	Zie fotolijst	1	20/01/2015
2	2	ZO-NW	Zie fotolijst	1	20/01/2015
1	3	ZO-NW	Zie fotolijst	1	20/01/2015

ARCHEOLOGIE EN
BOUWHISTORIE

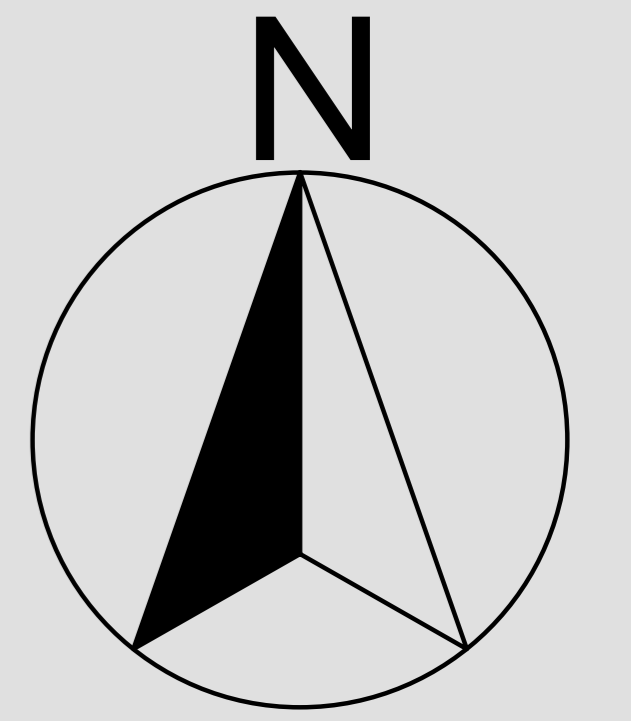
Kortrijk (Heule) Parochiestraat

Overzichtsplan
Plannr: 1

Dosnr: 2015-016 Vergunningsnr: 2014/558

Legende

- Sporen
- Recente sporen
- 1004 Spoornummers
- 14.39 Hoogtes (in +m TAW)
- Coupes
- Profielen

Heulebeek

Betonnen verharding

WP3

WP2

WP1

gemeene muur

kerk St. Eutropius

